

Ekim 2012

Bu bilgi notunun kapsamı nihai değildir ve AİHM için bağlayıcılığı yoktur

Tutuklama ve Ruh Sağlığı

Gözaltı şartları

Hasta kişilerin tutuklanması, Sözleşmenin 3. Maddesi (insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı) kapsamında değerlendirilebilir.

3. Madde uyarınca Devletler, her tutuklu/hükümlünün tutulma şartlarında insanlık onuruna riayet edilmesini teminle yükümlüdürler.

- [B. – Almanya Davası](#), 10.03.1988: başvuran, tutukluluk şartlarından şikayetçi idi; 1940-1945 yılları arasında bir toplama kampında çektiği acılar sonucu kötüleşen sağlık durumuna uygun tıbbi tedaviden mahrum bırakıldığını iddia etmekteydi. **3. Madde ihlal edilmemiştir:** Başvuran cezaevinde psikolojik sorunları için tedavi görmüştür. Ayrıca, mevcut sağlık raporları, tutukluluk haline uygun olmadığı yönündeki iddialarını yeterince destekler nitelikte değildi.
- [Aerts – Belçika Davası](#), 30.07.1998: başvuran, yetkili Ruh Sağlığı Kurulu tarafından belirlenen bir sosyal koruma merkezinde değil, genel bir cezaevinin psikiyatrik sorunları bulunan kişilerin bulunduğu bir kısmında tutulmaktan şikayetçi idi. **3. Madde ihlal edilmemiştir:** Psikiyatri bölümündeki yaşama koşulları başvuranın ruh sağlığı durumunda 3. Madde kapsamında değerlendirilebilecek ciddi etkiler doğuracak düzeye ulaşmış görünmemekte idi.
- [Peers – Yunanistan Davası](#), 04.06.1999: başvuran önce cezaevinin psikiyatri servisinde, ardından hücre tecridinde tutulmuştur. Tutulma şartlarının başvuranın insanlık onurunu rencide etmesi ve küçük düşürücü ve değersizleştirici ıstırap ve aşağılık duygularına neden olduğu ve ayrıca fiziksel ve ruhsal direncini kırmış olabileceği gerekçesiyle **3. Maddenin ihlali söz konusudur.**
- [Romanov – Rusya Davası](#), 20.10.2005: başvuran bazı tahliller için, bulunduğu tutukevinin psikiyatri servisinde tutulmuştur. **3. Madde ihlal**

edilmiştir: Özellikle aşırı kalabalık ve bu durumun sağlığı üzerinde doğurduğu zararlı etkinin yanısıra bu şartlarda tutuklama süresi olmak üzere başvuranın tutuklama şartları aşağılayıcı muamele anlamına gelmekteydi.

- [Filip – Romanya Davası](#), 14.12.2006: başvuranın psikiyatri hastanesinde kötü muamele gördüğü yönündeki iddialarının kapsamlı ve etkili biçimde soruşturulmaması nedeniyle **3. Madde ihlal edilmiştir**.
- [Rupa – Romanya Davası](#), 16.12.2008: psikolojik bozuklukları bulunan ve kamu mercilerince ikinci derece psikolojik engelli olarak tescil edilen başvuran, karakol hücrelerindeki fiziksel şartların insanlık dışı ve aşağılayıcı olduğundan şikayetçi idi. Başvuranın kırılğan psikolojik durumunun gerektirdiği tıbbi bakımın sağlanmaması nedeniyle **3. Madde ihlal edilmiştir** (ilgili merciler, başvuranın psikolojik durumunun tutulması için elverişli olup olmadığının ve gerekli tedavi tedbirlerinin tespiti için en kısa sürede bir psikiyatr tarafından muayene edilmesini sağlamakla yükümlü idiler).

AİHM [Soering – Birleşik Krallık Davası](#)nda (07.07.1989) başvuranın ruh sağlığı durumunu dikkate almıştır (Par. 109: “AİHM cezai ehliyet ve cezanın uygunluğu konularında bir yargıya varma konumunda olmamakla birlikte, başvuranın suç tarihindeki genç yaşı, ruhsal durumu ve halihazırdaki psikiyatrik deliller, ölüm hücresinde bulunduğu sırada tedavisi ile ilgili olarak 3. Madde anlamında ele alınması gereken faktörlerdendir”).

Uzun tutukluluk

- [G. – Fransa Davası](#) (no. 27244/09), 23.02.2012: kronik şizofrenik psikiyatrik bozukluğu bulunan başvuran tutuklanmış, akabinde 10 yıl hapis cezasına mahkum edilmiştir. Daha sonra Ağır Ceza Temyiz Mahkemesi başvuranın cezai ehliyetinin bulunmadığına hükmetmiştir. AİHM bilhassa **3. Maddenin ihlal edildiğine hükmetmiştir**. AİHM, [Avrupa Konseyinin Rec\(2006\)2 sayılı Tavsiye Kararı](#)na atıfla, başvuranın dört yıldan uzun süren tutukluluk halinin, hastalığı için gerekli tıbbi tedaviyi görmesini zorlaştırdığını ve kendisini tutulmada kaçınılmaz olanın ötesinde acı ve güçlüklerle maruz bıraktığını kaydetmiştir.
- [M.S. – Birleşik Krallık Davası](#) (no. 24527/08), 03.05.2012: dava, ruhsal hastalığı bulunan bir kişinin polis tarafından üç günden fazla gözaltında tutulması ile ilgili idi. AİHM **3. Maddenin ihlal edildiğine hükmetmiştir**. AİHM, polisin kastı bulunmamakla birlikte, özellikle başvuranın gerekli psikiyatrik tedavi verilmeden uzun süre gözaltında tutulmasının insanlık onurunu zedelediğini kaydetmiştir.
- [L.B. – Belçika Davası](#) (no. 22381/08), 02.10.2012: dava, ruh sağlığı sorunları bulunan bir kişinin 2004-2011 yılları arasında iki Belçika

cezaevinde neredeyse sürekli tutuklu bulundurulması ile ilgili idi. 5. Maddenin 1. fıkrası (özgürlük ve güvenlik hakkı) ihlal edilmiştir: tutulma şartları amaca uygun değildi. AİHM, ilgilinin cezaevinin psikiyatri servisinde geçici süreyle tutulması gerektiğini, bu sırada yetkililerin başvuranın rahatsızlığına ve yeniden uyum sürecine uygun bir kurum arayışına girmek durumunda olduklarını vurgulamıştır. Kaldı ki, 2005 yılında yetkili mercilerce yılında ilgilinin yataklı tedavi görmesi tavsiye edilmişti. AİHM tutukluluk yerinin uygun olmadığını ve özellikle tedavi imkanlarının cezaevinde çok sınırlı olduğunu kaydetmiştir.

Tutuklama sırasında intihar

- [Keenan - Birleşik Krallık Davası](#), 03.04.2001: paranoya hastası olan başvuran, ceza tecridine konduğu sırada cezaevinde intihar etmiştir. 2. Madde (yaşam hakkı) ihlal edilmemiştir: AİHM'ye resmi bir şizofreni tanısı sunulmamıştır ve yetkililer ilgilinin davranışlarına makul biçimde karşılık vermişler, intihar eğilimleri sergilediğinde hastanede gözetim altına almışlardır. Etkili izleme yapılmaması, başvuran değerlendirilirken gerekli psikiyatri desteğinin alınmaması ve verilen tıbbi bakımda ciddi kusurlar bulunması nedeniyle 3. Madde ihlal edilmiştir. Ayrıca, başvurana fiziksel ve ruhsal direncini kırabilecek ciddi bir disiplin cezası verilmesi, ruhsal hastalığı bulunan kişilere yönelik muamele standardına uygun olmamıştır.
- [Rivière - Fransa Davası](#), 11.07.2006: başvurana bir psikiyatrik hastalık tanısı konmuştu, intihar eğilimleri bulunmaktaydı ve uzmanlar, başta kendini boğma dürtüsü olmak üzere belirli davranışlarından kaygı duymaktaydılar. Başvuran, psikiyatrik sorunları için cezaevi dışında tedaviye ihtiyaç duymasına rağmen tutulmaya devam edilmesinden şikayetçi idi. 3. Madde ihlal edilmiştir: başvuranın tutukluluk halinin gerekli tıbbi gözetim olmaksızın devamı insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele teşkil etmiştir (işledikleri suçun derecesi ne olursa olsun, ciddi ruhsal bozuklukları ve intihar eğilimleri bulunan tutuklu/hükümlüler için durumlarına uygun özel tedbirler alınmalıdır).
- [Renolde - Fransa Davası](#), 16.10.2008: dava, akut psikotik bozuklukları bulunan bir kişinin tutuklu bulunduğu sırada intihar etmesi ile ilgilidir. 2. ve 3. Madde ihlal edilmiştir: AİHM, ruhsal hastalığı bulunan kimselerin, içinde buldukları savunmasız durum nedeniyle özel korumaya muhtaç olduklarını belirtmiş ve ilk intihar teşebbüsüne ve kendisine ruhsal hastalık tanısı konmasına karşın, ilgilinin bir psikiyatri kurumuna yatırılıp yatırılmaması konusunun teati edilmemesinin şaşkınlık verici olduğunu kaydetmiştir. Görünüşe göre, başvuranın ruhsal durumu hiçbir şekilde dikkate alınmamıştır. Oysa olayla ilgili sorgusu sırasında çok tutarsız tavırlar sergilemiş ve "çok tutarsız" olarak nitelenmişti. İntihar girişiminin

ardından disiplin kurulu tarafından kendisine azami ceza, yani 45 gün hücre tecridinde tutulma cezası verilmişti.

- [De Donder ve De Clippel – Belçika Davası](#) (no. 8595/06), 06.12.2011: dava, ruhsal bozukluğu bulunan bir gencin cezaevinin genel bölümünde intihar etmesi ile ilgili idi. Gencin cezaevinde ölümüne ilişkin olarak [2. Madde ihlal edilmiştir](#). Etkili soruşturma ile ilgili olarak [2. Madde ihlal edilmemiştir](#). AİHM, ruh sağlığı hastalarının “tutulmalarının” 5. Madde bağlamında hukuki” olması için bu kişilerin ilke olarak bir hastanede, klinikte veya uygun başka bir kurumda tutulmalarına ilişkin içtihadına atıfla [5. Maddenin 1. fıkrasının ihlal edildiğine hükmetmiştir](#).
- [Ketreb – Fransa Davası](#) (no. 38447/09), 19.07.2012: dava, silahlı saldırı nedeniyle mahkumiyeti bulunan bir uyuşturucu bağımlısının cezaevinde intiharı ile ilgili idi. [2. ve 3. Madde ihlal edilmiştir](#): Devlet savunmasız bir mahkumun intihar etmesinin önünü alacak özel ihtiyatı sergileyememiştir.

Basın İrtibat: Céline Menu-Lange
+33 3 90 21 42 08

(Bu bilgi notunun Türkçe çevirisi, Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı'nın katkılarıyla hazırlanmıştır.)